

Justitsministeriet

Dato: 5. november 2009

Dok.: THK40266

Sagnr.: 2009-154-0200

Udkast til tale til ministeren til brug for besvarelse af samrådsspørgsmål D og E fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del) torsdag den 5. november 2009

Spørgsmål D

”Ministeren bedes redegøre for forløbet omkring rydningen af Brorsons Kirke og forløbet op til rydningen, herunder hvem, der traf beslutningen om kirkerydningen, og hvornår blev det besluttet m.v., forløbet inde i kirken og forløbet uden for kirken?”

Spørgsmål E

”Hvad vil ministeren gøre for at sikre, at politiets brug af videoptagelser og eventuel frigivelse af disse for det første sker i overensstemmelse med lovgivningen, og for det andet at disse ikke fører til en underminering af tilliden til politiet, og mener ministeren i den forbindelse, at der bør indføres en ordning, som betyder, at den af politiet indsamlede dokumentation bliver gjort tilgængelig i sin helhed for hele offentligheden eller eventuelt for personer, der ønsker at klage over politiet?”

[Indledning]

1. Jeg er glad for i dag at få mulighed for at give en samlet redegørelse for forløbet op til og under politiaktionen i Brorsons Kirke og i forlængelse heraf også komme ind på politiets brug af videooptagelser.

Jeg vil forsøge at give en samlet besvarelse af de to samrådsspørgsmål, fordi spørgsmålet om politiets brug af videooptagelser – må jeg gå ud fra – har baggrund i forløbet omkring politiets videooptagelser fra Brorsons Kirke.

Jeg vil dog starte med at redegøre for forløbet for den politimæssige indsats i kirken og derefter til sidst vende mig mod brugen af videooptagelser.

[Forløbet op til politiaktionen]

2. Den 17. maj 2009 søgte en gruppe på ca. 50 afviste irakiske asylansøgere tilflugt i Brorsons Kirke på Nørrebro i København for at undgå udsendelse af landet.

De afviste asylansøgere blev støttet af en såkaldt ”Kirke-asyl-gruppe”. Gruppen etablerede en form for vagtordning omkring kirken, herunder en SMS-kæde, så der hurtigt kunne aktiveres en større gruppe personer.

3. De udlændingeretlige aspekter af forløbet hører som bekendt under integrationsministerens område, men jeg kan lige kort nævne, at Rigspolitiet jo drager omsorg for udrejsen, hvis en udlænding, der ikke har ret til at opholde sig her i landet, ikke rejser frivilligt.

Rigspolitiet har oplyst mig om, at man løbende overvejde situationen i forhold til Brorsons Kirke og mulighederne for at iværksætte en eftersøgnings- og anholdelsesoperation i Brorsons Kirke.

Da Rigspolitiet ud fra en politifaglig vurdering fandt, at tiden var inde til at bringe situationen i Brorsons Kirke til ophør, blev en ransagningsaktion planlagt i tæt samarbej-

de med Københavns Politi. Rigspolitiet havde ansvaret for den udlændingeretlige del af aktionen, og Københavns Politi havde ansvaret for den operative indsats.

Rigspolitiet indhentede inden aktionen en ransagningskendelse fra Københavns Byret, der gav politiet tilladelse til at ransage kirken efter de efterlyste afviste asylansøgere.

Aktionen havde til formål at identificere og frihedsberøve de personer i kirken, som de irakiske myndigheder havde identificeret som irakiske statsborgere, og som derfor stod foran udsendelse.

Aktionen var endvidere rettet mod de personer, som skulle fremstilles for en irakisk delegation med henblik på en endelig fastlæggelse af identitet og nationalitet.

Jeg vil derfor gerne understrege, at der således ikke fra politiets side var noget ønske om at foretage en rydning

af kirken, men altså alene at identificere og frihedsberøve personer i kirken af hensyn til behandlingen af udsendelses-sagerne.

I planlægningen af aktionen indgik som overordnet ønske at gennemføre aktionen så værdigt og så skånsomt som muligt, så en konfrontation med de personer, der opholdt sig i kirken, i videst muligt omfang kunne undgås.

[Politiaktionen]

4. Som bekendt blev aktionen i Brorsons Kirke iværksat den 13. august 2009 efter midnat.

Allerede den 14. august 2009 afleverede Politidirektøren i København et foreløbigt notat om forløbet af politiaktionen til Justitsministeriet. Dette notat blev samme dag sendt til Retsudvalget til orientering, og meget af det, jeg vil komme ind på her, vil derfor allerede være udvalget bekendt.

Jeg har fået oplyst fra politiet, at politiet kl. 01.13 skaffede sig adgang til kirken via en bagdør. Tidspunktet var valgt for at give mulighed for den mest skånsomme indsats.

Politipersonalet var på det tidspunkt, de gik ind i kirken, iført skjorteuniform med kasket som hovedbeklædning. Udover den uniformerede styrke deltog også personale fra Rigspolitiets Udlændingeafdeling og et par tolke.

Umiddelbart inden politiet skaffede sig adgang til kirken, blev præsten, der befandt sig i sit hjem tæt ved, orienteret om politiaktionen.

Da politiet i roligt tempo gik ind i kirkerummet, var 15 mænd, 2 kvinder og 2 børn samlet ved alteret. De var meget ophidsede og truede med at kaste stole og andre genstande mod politiet, herunder et ca. 2 meter langt spyd eller jernstang.

Politiet indledte gennem tolkene en dialog med de forsamlede personer. Politiet forsøgte i lang tid på at forklare hensigten med aktionen, men det lykkedes trods flere forsøg ikke at berolige de pågældende personer. Det lykkedes dog at få de to tilstedeværende kvinder og børnene eskorteret ned i kælderen.

På et tidspunkt klatrede en af de mandlige asylansøgere op på toppen af det 8-10 meter høje orgel i kirken og truede med at springe ud. Imens fortsatte de andre tilstedeværende med at true med at kaste ting mod politiet. Der blev på denne baggrund rekvireret ambulance og brandvæsen med et springlag.

Da de tilstedeværende begyndte at kaste glas og andre genstande mod politiet – der fortsat kun var iført skjorteuniform uden beskyttelsesudstyr – blev det nødvendigt at iklæde politipersonalet hjelme, der indtil dette tidspunkt var blevet opbevaret uden for kirken.

Politiet har oplyst mig om, at politipersonalet under hele forløbet optrådte på en rolig og tålmodig måde.

5. Efter et stykke tid vendte stemningen i kirken pludselig, og en talsmand meddelte politiet, at de tilstedeværende frivilligt ville gå med til den ventende bus, hvis der var mulighed for at medtage bagage. Dette blev imødekommet af politiet, og den person, der befandt sig oppe på orglet, kravlede ned og sluttede sig til de andre.

Herefter blev i alt 17 personer frihedsberøvet og ført ind i politiets bus. Klokken var 03.30, da bussen var klar til afgang, og politiet havde således brugt mere end 2 timer på at få asylansøgerne med.

[Situationen uden for kirken]

6. I mellemtiden havde en gruppe på flere hundrede aktivister forsamlet sig uden for kirken, og aktivisterne forhindrede bussen, der var klar til afgang, i at køre fra området.

Antallet af tilstrømmende aktivister blev ved med at vokse, og politiet vurderede derfor, at det var en forudsætning for borttransportens gennemførelse, at aktivisterne blev fjernet under anvendelse af den fornødne magt.

Aktivisterne blev før anvendelsen af magt adskillige gange pålagt at fjerne sig fra stedet, hvilket ikke blev efterkommet.

Der blev herefter ved anvendelse af peberspray, stav og hund skabt det fornødne rum til, at politiet kunne få bussen fri af området. Klokkeren var på dette tidspunkt 03.53.

Bussen kørte herefter de frihedsberøvede udlændinge til Bellahøj Politistation, hvor Rigspolitiets Udlændingeafdeling overtog den videre behandling af udlændingesagerne.

Politiet har oplyst, at der under aktionen blev anholdt og sigtet 5 personer for overtrædelse af straffelovens § 119 og ordensbekendtgørelsen.

[Det samlede forløb]

7. I forhold til det samlede forløb er det min opfattelse, at politiet har udført en meget vanskelig opgave, hvor mange forskellige hensyn har skullet balanceres. Og jeg er alt i alt godt tilfreds med politiets indsats.

Jeg tror, at vi alle helst havde været foruden, at det skulle blive nødvendigt at anvende tvang i forbindelse med eftersøgningen og anholdelsen af de efterlyste afviste asylansøgere.

Og ikke mindst politiet ville have foretrukket, at tingene kunne have foregået i mindelighed.

Nogle har rejst kritik af politiets magtanvendelse mod de personer, der forsøgte at forhindre bussen i at køre bort fra stedet.

Og jeg er da fuldt ud med på, at det kan se voldsomt ud, når politiet anvender magt, men det er jo netop også derfor, at politiets magtanvendelse er nøje reguleret i politiloven og i magtanvendelsesbekendtgørelsen – og at der er mulighed for at klage til statsadvokaten, hvis nogle mener, at de har været udsat for en for hårdhændet behandling fra politiets side. Og jeg er bekendt med, at der verserer flere konkrete klagesager hos statsadvokaten.

Det er i første omgang statsadvokaten, som skal behandle klagesagerne. Og det ved jeg, at hun allerede er godt i gang med. Af principielle grunde har jeg som justitsminister naturligvis ikke mulighed for at kommentere de konkrete sager nærmere.

Helt generelt vil jeg dog gerne pointere, at politiet altid forsøger at undgå konfrontationer med f.eks. demonstranter, så politiet kan udføre dets opgaver i mindelighed.

Derfor kan jeg heller ikke lade være med at understrege, at når det overhovedet endte med at blive nødvendigt at bruge magt, så skyldtes det jo altså, at demonstranterne ikke fulgte politiets påbud om at fjerne sig fra stedet.

[Samrådsspørgsmål E - Politiets brug af videooptagelser]

8. Jeg vil nu vende mig mod samrådsspørgsmål E, der vedrører politiets brug af videooptagelser.

Politiets brug af videooptagelser er navnlig relevant i forbindelse med indsatser, hvor politiet kommer i umiddelbar kontakt med mange borgere.

Det er for mig vigtigt, at politiet udover at opretholde ro og orden i disse situationer, så vidt muligt efterfølgende

også kan retsforfølge de gerningsmænd, der måtte have begået lovovertrædelser.

Der er desværre set flere eksempler på, at det er lykkedes for urostiftere at undgå at blive draget til ansvar for deres handlinger. Det har således i nogle situationer været gratis for de pågældende at deltage i optøjer, grov forstyrrelse af den offentlige orden, angreb på politiet og lignende.

Med henblik på at få disse personer retsforfulgt er det for mig vigtigt, at politiet råder over – og anvender – det tekniske udstyr, der er nødvendigt for at kunne dokumentere de begåede lovovertrædelser.

Sådanne tekniske hjælpemidler vil i øvrigt også kunne anvendes til at tilvejebringe bedre oversigtsbilleder til politiet og derved understøtte de politimæssige dispositioner.

Derudover vil en sådan dokumentation kunne medvirke til at få bedre klarhed over hændelsesforløbet – eventuelt i forbindelse med efterfølgende klagesager.

Det er således efter min opfattelse både naturligt og fornuftigt, at politiet i nogle situationer – som f.eks. ved indsatsen ved Brorsons Kirke – anvender videoudstyr og videodokumentation.

9. For mig at se er politiets anvendelse af videodokumentation med til at forbedre tilliden til politiet og ikke det modsatte.

Alt andet lige giver videooptagelser et bedre grundlag for efterfølgende at bedømme en given situation – eventuelt i forbindelse med klagesager.

Når det er sagt, er det selvfølgelig vigtigt, at politiets videooptagelser – som alt andet politiarbejde – foretages på

en objektiv måde, så optagelserne bedst muligt skildrer den situation, som skal dokumenteres.

[Frigivelsen af videooptagelserne]

10. Jeg vil kort knytte en kommentar til Københavns Politis frigivelse af optagelserne fra Brorsons Kirke til medierne.

Københavns Politi har over for mig oplyst, at politikredsen kun under særlige omstændigheder stiller politiets videooptagelser til rådighed for medierne.

Jeg er endvidere bekendt med, at Datatilsynet den 4. september 2009 har anmodet Københavns Politi om en udtalelse om udleveringen af politiets videooptagelser fra indsatsen vedrørende Brorsons Kirke.

På den baggrund finder jeg det rigtigst ikke at udtale mig om sagen på nuværende tidspunkt.

[Ordning om at gøre politiets dokumentation tilgængelig]

11. Jeg vil nu vende mig mod spørgsmålet om, hvorvidt der skal indføres en ordning, hvor politiets videooptagelser skal gøres tilgængelige for offentligheden eller mere begrænset for folk, der ønsker at klage over politiet.

Det er for mig vigtigt, at der er størst mulig åbenhed omkring politiets arbejde, da en sådan åbenhed bidrager til, at der ikke opstår myter og uberettigede rygter omkring politiets virksomhed. Og derved er åbenhed jo med til at sikre samfundets almindelige tillid til politiet.

På den anden side indebærer karakteren af den virksomhed, som politiet udøver, at der må være begrænsninger i åbenheden – bl.a. af hensyn til principperne om tavshedspligt og beskyttelse af privatlivets fred. Og det betyder, at der er ting, der ikke kan offentliggøres.

Videoptagelser kan jo f.eks. indeholde oplysninger om strafbare forhold, der kan henføres til enkeltpersoner, og det falder jo netop inden for kerneområdet af tavshedspligten.

Hertil kommer, at de personer, som politiet kommer i kontakt med, kan befinde sig i en meget udsat og sårbar situation, som taler imod, at deres forhold skal blotlægges for alle og enhver.

Der er således en række modsatrettede hensyn, der gør sig gældende, når man skal vurdere, om politiet skal gøre videoptagelser tilgængelige.

Jeg vil i den forbindelse gerne understrege, at de almindelige regler om aktindsigt – herunder for sigtede, forsvarere og klagere – allerede regulerer spørgsmålet om, i hvilket omfang der er adgang til politiets videoptagelser og for den sags skyld alt andet materiale, som politiet tilvejebringer.

Reglerne findes bl.a. i retsplejeloven og offentlighedsloven og er – på det område de dækker – udtryk for en afvejning af de modsatrettede hensyn, som jeg har været inde på.

Jeg kan i den forbindelse ikke se, at adgang til politiets videooptagelser skulle adskille sig væsentligt fra adgang til andet materiale, som politiet tilvejebringer. Derfor kan jeg heller ikke se nogen grund til, at der skal indføres en særlig ordning i forhold til politiets videooptagelser.

[Afslutning]

12. Jeg vil gerne slutte af med igen at sige, at alle – ikke mindst jeg selv og politiet – selvfølgelig havde foretrukket, at politiaktionen i Brorsons Kirke kunne foregå i mindelighed.

Men den måde demonstranterne optrådte på, forhindrede desværre dette.

Det har som nævnt været en meget vanskelig opgave for politiet – særligt for de politifolk, der skulle stå model til ukvemsord og det, der er værre – for blot at passe det arbejde, som vi som samfund har ansat dem til. Men alt i alt synes jeg, at politiet har håndteret den vanskelige opgave meget fint.

TAK